

וקראת לשבת עיונג

עיון טוויי בפאך באגדע וברסול פלאו

גליון מס' 556

פרשת ואתחנן

י"א באב התש"פ

טל': 054-8457834 | לקבלת העיון בדוא"ל: shlomi1122@gmail.com

לע"נ שאול בן סלביה ע"ה | לע"נ יצחק בן שרה ע"ה | לע"נ יוסף בן מרסל ז"ל | לע"נ ר' שמעון חי בן רחל רשל ע"ה

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

ניתוח חולדות

פרופסור יהודה פולק הי"ו המנהל הרפואי של בית החולים "ביקור חולים", בין עיסוקיו הרבים עוסק הוא גם במחקרים רפואיים, לצורך אחד ממחקריו הרפואיים נזקק פרופסור פולק לערוך ניתוחים בחולדות, אך מכיוון שחשש לאיסור צער בעלי חיים, ניגש אל מרן זצוק"ל לשאול את פיו באיזו דרך ובאיזה אופן יהיה מותר לנתח את החולדות לצורך מחקר.

לשמע שאלתו, נטל מרן זצוק"ל דף ועט, והחל לשרטט בדיוקנות מרבית את צורת אבריה הפנימיים של החולדה לפרטי פרטים, לאחר מכן הודריך מרן זצוק"ל את פרופסור פולק בעזרת השרטוטים, כיצד לעשות את הניתוח. מיותר לציין שפרופסור פולק נותר המום ונדהם מידיעותיו הנרחבות של מרן זצוק"ל אף בתחום זה, וכל-זאת בלי שיראה מרן אי פעם את אבריה הפנימיים של החולדה! אלא שאב את ידיעותיו הרבות אך ורק מתוך עמלו בתורה בתורה הקדושה, אשר עליה נאמר: "הפוך בה והפוך בה – דכולא בה!".

כשהגיע פרופסור פולק אל מעבדות המחקר והציג בפני חבריו למחקר את שרטוטיו של מרן זצוק"ל, החוקרים פערו פה, ותמהו בקול: "אנו שנים רבות חוקרים את הנושא, ולא עלה בדעתנו לחשוב על שיטה פשוטה וקלה כל כך לנתח בה את החולדות, והרב שמעולם לא החזיק חולדה בידו חשב על כך?!"

בלי עין הרע דורש יפה.

בימי צעירותו של מרן זיע"א, עת היותו סביבות גיל השלושים, היה רגיל לדרוש מידי שבת בשבתו שיעורים בהלכה ובאגדה לקהל הרחב, לחזקם ולאמצם בדברי תורה, והיה מכתת את רגליו מבית כנסת אחד למשנהו, כשכל מטרתו היא לזכות את הרבים.

מרן זצוק"ל מוסר מידי שבת שבע שיעורים! בהלכה ובאגדה לקהל הרחב, אשר היו שותים בצמא את דברי תורתו.

פעם אחת, לאחר דרשתו של מרן זיע"א, התבטא ואמר עליו הרב הצדיק רבי אברהם הררי רפול זצ"ל שהיה זקן חכמי ארם צובא, כי **עבדיה** הוא ראשי תיבות: **בלי עין הרע דורש יפה**.

ופעם אחרת התבטא ואמר כי המילים: "גן עדן בחיים" הם בגמטריא: עבדיה יוסף (247), להורות כי מי שהיה נמצא בשיעורים של חכם עובדיה, הרי הוא מרגיש כאילו הוא נמצא בגן עדן, לרוב מתיקות דברי תורתו ונועם אמרותיו.

בפתח הגליון

ברכה"ג שלם מאיר ואלק שלם"א

אתה החילות

פרשתנו פותחת במילים: "ואתחנן אל ה' כעת ההיא לאמר, ה' אלקים אתה החילות", וגו'. פירש הרב "טל חיים" זצ"ל, שכך אמר משה רבינו: הכל יודעים שהכל תלוי בסיעתא דשמיא. האדם צריך לעשות את ההשתדלות, את הצעד הראשון, והשאר נתון בידי שמים. בזוהר הקדוש המליצו על כך את הכתוב: "ואד יעלה מן הארץ, והשקה את כל פני האדמה". מים מתאדים באוקיינוס, מתגבשים לעננים וממטירים גשמים. וסמלי הדבר: מלמטה פועלים, ואז ניתן השפע ממרום! וכך דרשו במדרש: "כי ה' אלקיך ברכך". יכול אפילו יושב בטל? תלמוד לומר: "בכל מעשה ידיך". אם עשה, הרי הוא מתברך. ואם לאו, אינו מתברך. כך הוא ברוחניות: "פיתחו לי פתח כפיתחו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפיתחו של אולם". ואמרו: "אם ללצים - הוא יליץ, ולענווים - יתן חן. בא ליטמא - פותחין לו, בא ליטרה - מסייעין אותו", ובדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו. וכך הוא גם בגשמיות.

האיכר חורש, זורע. וכי מה עשה? הניח את הגרעין בגומחה באדמה. הבורא יתברך ישיב רוח ויוריד גשם, יביא טללי ברכה ושמש מאירה. והארץ תתן את לשדה - מה היחס בין פעולת האדם, זריעת הגרעין, לבין פעולות הבורא יתברך?! ובכל זאת, לולא המעשה הקטן, לראשוני, לא היה הצמח צומח! חייב האדם לפעול את פעולתו - ולדעת את אפסותו, להכיר טובה לבוראו. כך הוא גם במשא ומתן. "לא לחכמים לחם". כמה רעיונות נפלאים הכזיבו, כמה אנשים מוכשרים החלידו, כמה עסקים מבטיחים כשלו. ולעומת זאת, כמה אנשים טיפשים עלו והצליחו, כמה עסקים אפורים שיגשגו. לעיתים רואים שתי חנויות זהות, זו בצד זו. שתי מאפיות, שלפתח האחת משתרך תור ארוך, והשניה משמימה...

אמנם, נכון, אילו האדם לא היה פותח את העסק, לא היה מצליח. אבל כלום יעלה על הדעת לזקוף את הצלחתו לכישרונו וליכולתו?!

משל למה הדבר דומה, למשל המובא ב"משלי שועלים": מעשה באריה, שקרא לחמור להילוות אליו בצאתו לצידו. אמר החמור הטיפש בליבו: "אכן, בחירה נבונה בחר מלך החיות. זקוק הוא לעזרתך, מה יעשה בלעדיך!" ואמר לארי: "הנה אתך בקולי על החיות, והן תאלמנה דום" ענה הארי: "אדרבה, הראה כוחך!"

נער החמור נעירות עזות, והחיות חרדו. בא הארי וטרף טרף, דרסו ואכלו ושבע. גבה לב החמור, ואמר: "ובכן, אדוני המלך, הודה על האמת: מה היית עושה בלעדיך?!... אין זה הוגן שלך לבדך המלוכה. ראוי שנתחלק בה שווה בשווה..."

"שאלה טובה שאלת, מה אעשה בלעדיך", אמר האריה, "מיד תקבל את התשובה"...

הנחית כפו על צואר החמור, ושבר את מפרקתו. "מה אעשה בלעדיך?!... נהם על גווייתו, "מה שעשיתי אתמול ומה שאעשה מחר". כי המתבונן יודע, שלא זו בלבד שהבורא יתברך עושה תשעים ותשעה אחוזים, ואין לו לאדם אלא אחוז אחד בלבד - אלא יודע הוא שאחד מ"ג עיקרי האמונה, שהבורא יתברך "עשה עושה ויעשה את כל המעשים", כולם!

מה כוחו של האדם? על מה יתגאה - שהוא נטע את הגרעין? וכי הוא יצר את הגרעין שנטע? וכי הוא יצר את היד שנטעה את הגרעין, את המחשבה שהגתה את הרעיון, את הבריאות שאיפשרה את הנטיעה?... והמליצו על כך את הכתוב: "אני ראשון ואני אחרון, ומבלעדי אין אלקים". אני ראשון, יצרתי את כל התנאים המוקדמים. ואני אחרון, הבאתי את כל הסיוע לאחר מכן. ומבלעדי אין אלקים, באמצע...

זהו שאמר משה רבינו: "ואתחנן אל ה' בעת ההיא" - לאחר חיים מלאי מעש ועתירי פעילות - "ה' אלקים", תקיף בעל היכולת ובעל הכוחות כולם - "אתה החילות!... אנו, אין אנו עושים מאומה, נס לא את ההתחלה. הכל, הכל, בסייעתא רשמיא. הכל בכוחך!"

כי האמת היא, שהכל הוא בכח הבורא יתברך. ככתוב "גם כל מעשינו פעלת לנו". ובחסד ה' עלינו הוא מחשיב לנו את מצוותינו באילו היו מכוחינו ובפעולתנו. ככתוב: "ולך ה' החסד, כי אתה תשלם לאיש - כמעשהו", באילו היה זה המעשה שלו!...

עולים במעלות

הגות, מחשבה ומוסר

"למען יטב להם ולבניהם לעולם"

סיפר הגר"י גלינסקי זצ"ל: עליתי פעם לביתו של הגאון רבי חיים קרייזווירט זצ"ל, רבה של אנטוורפן, עיר היהלומים. קיבלני בסבר פנים יפות כדרכו, ואמר: "שמע נא דין תורה מעניין שהיה אצלי אמש. מתווך תיווך עסקת יהלומים ובעת חלקו, שש אלפיות האחוז, והיהלומן הסכים לתת לו חמש אלפיות האחוז בלבד. השומע אתה? דין תורה על אלפיות האחוז!"

חיך, וגם אני גיחכתי. לאן מסוגלת קטנוניות להגיע! הרצין, ואמר: "אבל הקרן היתה חמישה עשר מיליון דולר, ואז גם אלפיות האחוז מהווה סכום נאה... וכשיודעים מהו שכר מצווה - שאין די בכל העולם כולו לשלם שכרה, מבחינים שגם שכר מצווה שלא לשמה עצום ורב! מעשה באדם שהתחנן והעתיר: 'ריבוננו של עולם, קניתי כרטיס פיס. עשה נא שאזכה בפרס הגדול, בסך עשרים מליון שקלים, אני מבטיח שאתן עשרה מליון לצדקה ולהחזקת תורה! אלא מאי, אולי אינך מאמין לי, חושש אתה שלא אעמוד בנסיון ואקח את כל הכסף לעצמי?! ניחא, תן לי רק את עשרת המליון שלי!...' וטעה בכפליים. כי בשמים נגזר הן כמה ירוויח, והן כמה יוציא ויתן! ופעם התאונן אדם לפני ה"חפץ חיים" זצ"ל שכספו אבד לו.

"כיצד?" התעניין ה"חפץ חיים". "הצרור היה נקוב. לא הבחנתי בחור, והכסף נפל דרכו ואבד". "טעות בידך", הפטיר ה"חפץ חיים": "הכסף לא אבד בגלל החור, החור נפער משום שצריך היית לאבד את הכסף"...

עוד סיפר: כשהייתי בניו יורק עליתי לבעל מפעל גדול, יהודי בר אוריין ויודע ספר, שהתאחדו על שולחנו תורה וגדולה. הרים תרומה נכבדה למוסדות התורה, ושאלתי במה זכה לחיים של עושר וכבוד, "אין כבוד אלא תורה" (אבות פ"ו מ"ג) ולמשפחה מפוארת, כולם בני תורה.

נענה ואמר: בברכת המזון אנו מבקשים "הרחמן הוא יבור עולנו מעל צווארנו, והוא יוליכנו קוממיות לארצנו", ובי היה מעשה. שברתי עולי מעל צווארי ואני הולך קוממיות! מה אומר ומה אדבר, חידות היו לי דבריו. פתח וסיפר: לאחר נישואי הייתי אברך כולל, וכשכלו שנות מזונותי רכש חונתי מפעל בעבורי. העבודה במפעל התחילה בתשע, ואני ביקשתי לפתוח יומי בשעותיים של לימוד, משמונה עד עשר. ביקשתי מאשתי שתפתח את המפעל ותשהה בו בין תשע לעשר. הסכימה ברצון. בשעה הראשונה אין טרדות רבות. הגעתי בעשר, ואמרה: "כמה טלפונים היו, כמה הכרעות נדרשו, ואני איני מוסמכת להחליט. בבקשה ממך, תפתח אתה את העסק, ותלמד בין עשר לשתיים עשרה!"

טוב, לו יהי כדבריה. הגעתי בתשע, פתחתי את המפעל, ודממה, איש אינו מתקשר. בעשר באה אשתי. כשחזרתי בשתיים עשרה התאוננה: "אוף כמה שיחות הגיעו, התעניינו ודרשו תשובות, ולא יכולתי לענות".

תמהתי: אתמול הייתי פה בשעות אלו, ולא היתה פעילות! דפקתי על השולחן ואמרתי: "אדון שטן, מי מנהל את המפעל, אני או אתה? לא אתן לך לנהל. על אפך ועל חמתך, איני נכנע לתכתיבך! אני אלמד משמונה ועד שתיים עשרה, ומי שירצה להשיגני, יתאים עצמו לשעותי!"

וכך היה. הקניינים למדו מהר מאוד שאפשר להשיגני מהצהריים ואילך. בתחילה היתה אשתי במפעל, ולאחר מכן מנהל העבודה, ואני קובע חצי יום לתורה. הנה כי כן, שברתי עולו והייתי לעצמאי!

מטמונים מהפרשה

הגיגים ומעשיות

"ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך וגו' (ו,ה).

האהבה שאנו אוהבים את ה' - אמר רבי ישראל הכהן בעל ה"חפץ חיים" - איננה אהבה שלמה, כי היא מעורבת בהרבה מיני אהבות שונות של עולם הזה, כמו אהבת אדם לבניו ולקרוביו, ועוד הרבה עניינים הנמצאים בעולם, שהאדם משתוקק להם ומראה לכל אהבתם אליו.

אהבה כזו איננה לרצון לפני ה' הוא חפץ באהבה טהורה שתהיה לו לבדו, וכדתיב: "ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך". על האדם לפנות את לבו משאר מיני אהבה שבעולם בעת שהוא מקבל על עצמו עול מלכות שמים! ולעתיד לבא, כאשר יהיה הכל גלוי וידוע אם אהב את ה' בכל לבבו אם לאו, בודאי תהיה לאדם בוש וכלימה אם יתברר שלא היתה אהבתו לה' טהורה...

ומשל למה הדבר דומה? לעשיר גדול שהיו לו חדרים גדולים ומרווחים, ובחדרים הפנימיים היה ארון אחד שבו היו מונחים התכשיטים והאבנים טובות שלו. פעם אחת נסע לדרך רחוקה וציוה לאשר על ביתו להשגיח היטב על הבית, וביתר שאת ציוהו להשגיח על חדריו הפנימיים. תמה האיש מאד מדוע ולמה ציוה בעל הבית וזירזו כל כך על שמירת חדריו הפנימיים הלא דבר הוא! התחיל לחפש ולבדוק היטב עד שמצא את התכשיטים, והאבנים טובות מאירות עיניים במראיתן, והבין עתה עד כמה צדק האדון בבקשתו. אולם, מה גדלה תמיהתו בעת שהסתכל היטב וראה שעל האבנים הטובות נמצא רפש וטיט...

כן הוא גם הנמשל - אמר ה"חפץ חיים" - כשיבא האדם לעתיד לבא ויתחילו להתבונן על עמקי לבבו אם היתה אהבתו אהבה טהורה לשם ה' כמה בוש וכלימה ישיג כשיתברר שביחד עם אהבתו לה' בקבלת עול מלכות שמים היתה מעורבת גם שאר מיני אהבה שבהם לכלך את האהבה הטהורה... אנה יוליך את חרפתו וכלמתו?... ועל זה אנו מבקשים בתפילה: "ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך ולא נבוש לעולם ועד"!

"ומשלם לשנאיו אל פניו להאבידו" (ז,י).

רבי ישראל מאיר הכהן בעל ה"חפץ חיים" סיפר ששמע על פסוק זה משל מגאון אחד: אחד מבני השרים פשע ומרד במלך, התייעצו השופטים איך לדונו, וגמרו ביניהם שאין מרחמים בדין, וצריך לתלותו עבור פשעתו במלך. אך דבר אחד יעשו לכבודו, שקודם פסק הדין יצהלו וינגנו לפניו באותם כלי התזמורת שניגנו בעת שישב המלך על כסאו לראשונה ביום הכתרתו. וכן היה, שקודם תלייתו נתקבצו ובאו חברי התזמורת בהמון שיריהם בקול שמחה רבה שנשמעה בכל העיר.

כמה רב אושרו של איש זה - אמר אדם אחד - שכן מנגנים לפניו באותה התזמורת כפי שניגנו בעת הכתרת המלך, הנמצא איש מאושר כמוהו? הוי פתי שכמוך! אמר אחר - לזה יקרא "אושר"? הלא שיר זה הוא שיר של תלייה... תראה בעצמך שמיד כשייגמר השיר יתלוהו על העץ!...

כן הוא גם הסבר הכתוב: "ומשלם לשנאיו אל פניו להאבידו, כי כאשר האדם סר מדרך השם יתברך ונותנים לו עשירות, הוא כדי ש"יגמרו" על ידי זה כל הזכויות שיש לו, ואחר כך יהיה נאבד וכלה ביסורי גהנום, והוא ממש כמו השיר שקודם התליה..."

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים

חורבן הבית או

חורבן של בית (ב)

כל אחד יודע שיש

כאלו המצהירים

שהם נשרו בגלל שגדלו בבתי ברוכים בילדים ולא קיבלו יחס מספק ובאותו זמן

נמצא את הבן היחיד המצהיר שעזב הכול בגלל אהבה

חונקת, אחד מאשים את האווירה הקפדנית והשני את האווירה המתירנית, אחד

תולה זאת בכישרונות החלשים והשני דווקא ביכולת המיוחדים בהם הוא ניחן.

ומה האמת? רק הבורא יודע.

האם חסרים סיבות לנשירה? זה יכול להיות החל מבעיות לימודיות, בעיות רגשיות,

קשיים חברתיים, עד לבעיות השתלבות במסגרות הלימודים, חברים רעים,

היחשפות לתכנים קלוקלים. והאם אין מקרים בהם אין שום סיבה הנראה לעין

ורואים פשוט גזירת שמים?!

האם לא יודע לנו על גדולי ישראל שהתמודדו עם קושי זה?! כך שבאווירת הימים

עלינו להתחזק בכבוד הבריות, לא לשפוט, לא לקבוע, אדרבה, לתמוך ולכבד את אותם הורים שרק הקב"ה יודע מה הם עשו ועושים כדי להחזיר את הבן לאביו שבשמים.

ולאותם הורים יקרים נקדיש כמה מילים:

אנו יודעים מפי ספרים וסופרים שכל חובת השתדלות בחיים היא רק בכל הנוגע לעתיד, כל מה שנוגע לעבר הכל גזירת שמים.

ובכלל זה גם כל הנוגע לחינוך הילדים, כל הגישות והשיטות נוגעות רק לעתיד, לכל מה ששייך לעשות כעת. העבר אין. אין שום האשמות וייסורי מצפון, צריך לתקן מה שצריך, חשוב לשנות את מה שייכולים, אבל לשקוע בכאב זה אסון!

ב"ה יש בבית עוד ילדים הזקוקים להורים חזקים.

אנחנו לא יודעים חשבונות שמים. אנחנו מצויים לגדל את ילדינו ולהשתדל לתת להם חינוך עד כמה שידינו מגעת, אבל מאכזר ואילך, "בהדי כבשי דרחמנא למה לך",

מי יודע מה הקב"ה רוצה מאותה נשמה?! מה התיקון שלה?! מה הוא צריך לעבור בעולם עד לתיקון השלם...

המשך בגליון הבא א"ה